

Кыргыз Республикасынын Улуттук илимдер академиясынын Машинатаануу, автоматика жана геомеханика институтунун жана Б. Н. Ельцин атындагы Кыргыз-Россия Славян университетинин алдындагы Д 05.23.686 диссертациялык кеңешинин эксперти, техника илимдеринин доктору, доцент Галбаев Жалалидин Токтобаевичтин 05.13.01 - тутумдук талдоо, башкаруу жана маалыматтарды иштеп чыгуу адистиги боюнча техника илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн жазылган Азимова Алимакан Алибаевнанын “ЖОЖдун билим берүүчүлүк процессинин натыйжалуулук мониторингинин маалыматтык тутумун иштеп чыгуу” деген темадагы диссертациясына

КОРУТУНДУСУ

Эксперт, изденүүчү Азимова Алимакан Алибаевна тарабынан “ЖОЖдун билим берүүчүлүк процессинин натыйжалуулук мониторингинин маалыматтык тутумун иштеп чыгуу” деген темадагы диссертациялык ишин карап чыгып, төмөндөгүдөй корутундуну маалымдайт:

1. Диссертациялык кеңешке диссертацияларды коргоого кабыл алуу укугу берилген адистикке иштин дал келиши.

Диссертациялык изилдөө билим берүү уюмдарынын окуу процессинин натыйжалуулугуна мониторинг жүргүзүүдө маалымат системаларын иштеп чыгуу менен тиешелүү усулдар жана моделдер аркылуу жүргүзүлгөн. Сунушталган кандидаттык диссертация Д 05.23.686 диссертациялык кеңешинин профилине дал келет. Диссертациялык иштин манызы жана жыйынтыгы 05.13.01 - тутумдук талдоо, башкаруу жана маалыматтарды иштеп чыгуу илимий адистигинин паспортуна толугу менен жооп берет (2, 4, 8).

2. Иштин максаты - ЖОЖдун билим берүү процессинин натыйжалуулугун маалымат системаларын колдонуу менен мониторинг жүргүзүүнү өркүндөтүү.

Диссертацияда берилген максатка жетүү үчүн төмөнкү милдеттер коюлган:

- ЖОЖдун билим берүү процессине мониторинг жүргүзүүнүн абалын талдоо жана мезгилдин талабына ылайык өнүктүрүүнүн жолдорун издөө;
- ЖОЖдун билим берүү ишмердүүлүгүнүн мониторинг жүргүзүүнүн методикасын иштеп чыгуу;
- ЖОЖдун билим берүү процессине мониторинг жүргүзүүнүн процедураларын иш жүзүнө ашыруунун алгоритмин жана бизнес-процесстерди түзүү;
- ЖОЖдун билим берүү процессинин мониторинг системасынын баалоо критерийлерин жана көрсөткүчтөрүн иштеп чыгуу;
- ЖОЖдун билим берүү ишмердүүлүгүн мониторингдөөнүн маалыматтык системасынын моделин иштеп чыгуу;

- билим берүү процессине мониторинг жүргүзүүнүн маалыматтык системасын моделдөө жана иш жүзүнө ашыруу.

Изилдөөнүн объектисинин диссертациянын максаттарына жана маселелерине дал келиши: .

Изилдөөнүн объектиси болуп жогорку окуу жайларда билим берүү ишмердүүлүгүн башкаруунун бизнес-процесстери жана мониторинги саналат. Изилдөөнүн предмети - ЖОЖдо билим берүү ишинин натыйжалуулугуна мониторинг жүргүзүү системасын түзүүнүн теориялык жана практикалык аспектилери, мониторинг жүргүзүүнүн усулдары жана алгоритмдери, изилдөөдө коюлган милдеттер боюнча тутумдук талдоо усулдары, сактоо, талдоо жана маалыматты иштетүү системалары.

Диссертациянын темасынын актуалдуулугу: Бүгүнкү күндө коомдун жана мамлекеттин өнүгүүсүнүн зарылдыгы катары каралган жогорку билим берүүнүн натыйжалуулугун камсыз кылуу азыркы билим берүү саясатынын приоритеттүү багыттарына кирет.

ЖОЖдун ишмердүүлүгүн объективдүү талдоо методдору жетишээрлик деңгээлде иштелип чыккан эмес, ошондуктан мамлекет да, коом да жалпы ЖОЖдо билим берүү системасынын натыйжалуулугу кандай деңгээлде экендиги жөнүндө толук маалымат ала албайт.

Ошондуктан, билим берүү кызматтарын башкаруу, талдоо жана баалоо системасын түзүү процессинде усулдарды, алгоритмдерди жана маалыматтык камсыздоонун тийиштүү инструменттерин иштеп чыгуу талап кылынат. ЖОЖдун ишмердүүлүгүнүн натыйжалуулугун камсыз кылуу үчүн алардын белгиленген талаптарга жана стандарттык маалыматтарга шайкештигин салыштыруу менен окуу процессинин параметрлеринин абалын талдоонун, көзөмөлдөөнүн жана баалоонун комплекстүү системасын түзүү зарылчылыгы жана илимий изилдөөлөрдүн актуалдуулугун белгилейт.

3. Илимий натыйжалар:

- ЖОЖдун билим берүү ишмердүүлүгүнө мониторинг жүргүзүү үчүн жаңы концепциясы иштелип чыккан, ал билим берүү процессине мониторинг жүргүзүүнү ишке ашырууда алгоритмдерди түзүү менен бизнес-процесстерди системалаштыруу менен айырмалаган;

- ЖОЖдун билим берүү процессин мониторингдөөнүн методологиясы иштелип чыккан, ал тандалып алынган көрсөткүчтөрдүн жана баалоо процедуралардын алынган натыйжаларынын автоматташтырылган системасын түзүү менен аларды формат түрүндө концептуалдык сүрөттөлүшү менен айгиленген;

- билим берүү процессинин мониторинг системасынын концептуалдык жана функционалдык моделдери иштелип чыккан, ал предметтик изилдөөнүн негизинде эл аралык стандарттарды системалык структуралык талдоону колдонуу менен өзгөчөлөнгөн;

- ЖОЖдун билим берүү ишмердүүлүгүн мониторингдөөнүн маалыматтык системасынын модели сунушталган, ал пайдаланылган объекттердин аныкталган касиеттери жана мүнөздөмөлөрү менен

өзгөчөлөнүп, билим берүү процессинде берилген параметрлер аркылуу талдоону жана өлчөөнү ишке ашырууга өбөлгө түзөт.

Азимова Алимкан Алибаевнанын “ЖОЖдун билим берүүчүлүк процессинин натыйжалуулук мониторингинин маалыматтык тутумун иштеп чыгуу” деген темадагы диссертациясынын мазмуну маселелерди чечүүгө жооп берген, билимдин тиешелүү тармагы үчүн маанилүү жана окумуштуулук даражасын ыйгаруу тартиби жөнүндө жобонун 11-пунктундагы 1-пунктчасынын квалификациялык критерийлерине ылайык келген атайын даярдалган кол жазма түрүндө жеке илимий квалификациялык иш болуп саналат.

4. Алынган натыйжалардын практикалык маанилүүлүгү.

Иштин манызы жана жыйынтыктарынын практикалык мааниси чон жана ЖОЖдун билим берүү процессинин натыйжалуулугун баалоо үчүн чыгымдарды жана убакытты үнөмдөөнү камсыз кылган, билим берүүгө мониторинг жүргүзүүдө маалымат системасынын долбоорун иштеп чыгууда пайдаланылат.

5. Авторефераттын диссертациянын мазмунуна дал келиши:

А.Азимованын диссертациялык ишинин авторефераты толугу менен диссертациянын мазмунуна ылайыктуу, ошондой эле диссертацияда коюлган изилдөөнүн максат жана милдеттерине да келет. Кыргыз жана орус тилдериндеги авторефераттын мазмуну диссертациялык иштин мазмунуна туура келет.

6. Айрым мүчүлүштүктөр:

1. Мониторингди баалоо көрсөткүчтөрүнүн нормативдик (стандарттык) денгээлдерин изилдөө толук денгээлде көргөзүлбөгөн.

2. Обзордук талдоонун негизинде каралып жаткан маселе боюнча иштелип чыккан моделдердин өзгөчөлүктөрү жетиштүү сүрөттөлбөгөн.

3. Билим берүүнүн натыйжалуулугуна мониторинг жүргүзүүнүн методикасын негиздөөдө кененирээк маалымат берсе болмок.

4. Стилистикалык каталарды оңдоо

Жогоруда белгиленген кемчиликтер диссертациялык иштин илимий жана практикалык баалуулугун төмөндөтпөйт, негизги мүнөзгө ээ эмес экендигин белгилей кетүү керек.

7. Сунуштамалар:

- **жетектөөчү мекеме катары** - И. Арабаев атындагы Кыргыз мамлекеттик университетинин “Колдонмо информатика” кафедрасын сунуштайм;

- **биринчи оппонент катары** – Казакстан Республикасынын улуттук илимдер академиясынын академиги ф.-м.и.д., профессор, Калимолдаев Максат Нурадиловичти (05.13.18 - математикалык моделдер, сандык усулдар

жана программалар комплекси) сунуштайм. Каралып жаткан диссертациялык иш боюнча жакын илимий макалалары бар.

1) Разработка системы мониторинга электрических подстанций на базе Ios и реализация проектов на FPGA / Калимолдаев, М. Н., Шермантаева Ж. // Международный журнал электроники и телекоммуникаций, 2023. С. 819-824.

2) Как искусственный интеллект меняет маркетинг / Милихат Р., Калимолдаев М.Н., Абдилдаева А.А., Отман М. // Проблемы информатики. 2022. № 4 (57). С. 84-106.

3) Оптимизация модуля информационной системы для решения прямой задачи гравиметрии с использованием генетического алгоритма / Назирова, А., Калимолдаев, М., Абдолдина, Ф., и Дубовенко, Ю. // Восточно-Европейский журнал передовых технологий, 2 (9 (116)), - С. 21–34.

- экинчи оппонент катары – И. Раззаков атындагы Кыргыз мамлекеттик техникалык университетинин Кыргыз-корей маалымат борборунун директору, т.и.к., Автоматтык башкаруу кафедрасынын профессору Акматбеков Рыспек Актаевичти (05.13.01 - тутумдук талдоо, башкаруу жана маалыматтарды иштеп чыгуу адистиги) сунуштайм. Каралып жаткан диссертациялык иш боюнча жакын илимий макалалары төмөнкүлөр:

1) Тестовые задачи для тестирования программного обеспечения параметрической оптимизации / Акматбеков Р.А., Сабырбекова Б.М., Конокбаева А.К. // В сборнике: Перспективы развития технологий обработки и оборудования в машиностроении. Сборник научных статей Всероссийской научно-технической конференции. Отв. редактор Е.В. Смоленцев. Воронеж, 2023. С. 54-61.

2) Оптимизация в задачах управления и планирования эксперимента / Акматбеков Р.А. // В сборнике: информационные технологии в управлении, автоматизации и мехатронике. сборник научных трудов 3-й Международной научно-технической конференции. Курск, 2021. С. 21-24.

8. Сунуштар:

Изденүүчү А.А. Азимованын диссертациялык иши 05.13.01 - тутумдук талдоо, башкаруу жана маалыматтарды иштеп чыгуу адистигине толугу менен жооп берет. Диссертациялык иште изилдөө материалдары жетиштүү көлөмдө көрсөтүлгөн. Диссертациялык кеңештин отурумунда кароого сунуштоого болот.

Изденүүчүнүн баштапкы документтерин текшерүүнүн жыйынтыгы көрсөткөндөй изилдөө иштери өз алдынча жүргүзгөндүгүн тастыктайт. Берилген илимий документтер ишенимдүү, репрезентативдүү жана жеке изилдөөчү тарабынан аткарылган. Документтердин мазмуну изилдөөнүн максатына жана милдеттерине шайкеш келүү менен бирге бардык талаптарга жооп берет.

